

ויצא (436)

ולהכיר בערך עצמו על שראה חלום כזה, באה ללבו דווקא תחושה הפוכה של יראה והכנעה. וַיִּקֶץ יַעֲקֹב וכו'... וַיֵּאמֶר מַה נִּזְרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה...". נכתב לשבח ליעקב אבינו עליו השלום; כי איש אחר, אם היה לו חלום כזה, עוד היה מתגאה. ועליו, נפל פחד ויראה. וזה סימן שהיה איש אמת. וע"י יראה זו זיכה לבניו להיות זה מקום בית המקדש, כדכתיב "כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים כו'".

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וילך חרנה (כח. י)
 רש"י מקשה: לא היה צריך לכתוב אלא "וילך יעקב חרנה", ולמה הזכיר יציאתו? עכ"ל. כלומר, מדוע מציין הכתוב מהיכן יצא יעקב ("ויצא יעקב מבאר שבע")? הרי עיקר העניין הוא להיכן הלך, מהו היעד שלו ומה מעשיו בהמשך, ולשם כך די אם ייאמר "וילך יעקב חרנה וכו'", בלי לפרט מהיכן יצא. ומיישב רש"י אלא מגיד, שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם; שבזמן שהצדיק בעיר, הוא הודה, הוא זיוה, הוא הדרה. יצא משם, פנה הודה, פנה זיוה פנה הדרה. ויש להבין, מדוע הרושם מקושר ליציאה דווקא? הרי כשם שיציאתו עושה רושם, כך גם הימצאותו והישארותו במקום עושים רושם, שכל זמן שהוא שם, הוא משפיע על מקומו, ונמצא שה"רושם" אינו דבר שקשור בהכרח ליציאה, אלא לעצם מציאותו. ונראה שהכוונה כך, השפעתו של אדם על מקומו וסביבתו לא תמיד מוערכת במלואה כל זמן שהוא שם, וההוד והטוב שהוא משרה סביבו לפעמים כה ספוגים במקום, עד שהם נתפסים כדבר מובן מאליהו; ורק כשהאדם יוצא ממקומו ונעדר ממנו, אז חשים ומבינים את החסר. *המלקט*

וַיֵּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אֲחֵי מֵאֵין אַתֶּם (כד. ד)
 יעקב מקדים מילת חיבה, "אח"י", על אף שלא היו הרועים אנשים מוכרים לו (וכפי שמעיר כאן הרה"ג יעקב קמינצקי בספרו "אמת ליעקב": תמיד מילה זו עומדת בפני, שלא מצינו שיקרא אדם 'אחים' לאנשים שאינם ידועים לו). מסביר הרב קמינצקי, כך: הואיל ויעקב אבינו בא להביע ביקורת ותמיהה על מעשיהם של הרועים, שאינם גוללים את האבן ורועים הצאן, וכפי שכותב רש"י (פסוק ז), שהוכיחם יעקב ואמר, אם שכירים אתם, לא השלמתם פעולת היום, ואף אם הבהמות שלכם, מדוע אינם רועים אותם וכו', לכן מקדים יעקב לביקורת זו פניית חיבה, כי רק תוכחה שבאה מתוך אהבה, והשני מרגיש זאת, יכולה להתקבל *רב קמינצקי בספרו "אמת ליעקב"*

וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מִזְבֵּחַ וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַגִּ'ר שִׁמְחָה זִיסַל מִקְלָם כֶּתֶב בְּאִיגָרַת לִבְנוֹ: וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם פֶּרֶשׁ"י שְׁהִיָּה מִתִּירָא מִפְּנֵי חַיּוֹת רַעוֹת לִפְיֶכֶךְ לִקַּח אֲבָנִים וְעִשְׂאן כְּמִין מְרֹזֵב סָבִיב לִמְרָאשׁוֹתָיו, וּדְבָרָיו צ"ע, וְכִי אִיזוֹ שְׁמִירָה הִיא, מַה הַתּוֹעֵלֶת בְּאֲבָנִים סָבִיב הָרָאשׁ זֹאת וְעוֹד וְכִי אֵין חַיּוֹת רַעוֹת יְכוּלוֹת לִסְתּוֹר הָאֲבָנִים? וְכֵן מְצִינוּ לַהֲלֹךְ שֶׁהַצִּיב מִקְלּוֹת בִּשְׁקִתוֹת הַמִּים, כְּאִמְצָעִי טַבְעִי לַהֲוֹלֶדֶת עֲקוּדִים וְכו', וְכִי הִיָּה צוּר שְׁמֵלָאכִים יִנְהֹגוּ אֶת הַצֶּאֱן כְּמִבּוֹאֵר בְּרִש"י עה"פ "וְהִי בַעַת יַחַם הַצֶּאֱן וכו'" הִרִי הַצִּיג מִקְלּוֹת וְיִלְדוּ בְּדֶרֶךְ הַטַּבְעִי. מִכָּאֵן לְמַדְנוּ שְׁבֵאֲמַת רֹוב הִנְהַגַּת הָאָדָם, פֶּרֶנְסָתוֹ שְׁמִירַת בְּרִיאָתוֹ וְכִדּו' הַכֹּל בְּדֶרֶךְ נִסְ הֵם וְרַק לְמַעַן נִסּוֹת אֶת הָאָדָם שֶׁלֹא יֵאמֹר "כּוֹחִי וְעוֹצֵם יְדֵי עֲשֵׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה". הַעֲלִים הוּא ית' מֵהָאָדָם כָּל הַנִּיִּסִּים הַנִּסְתָּרִים, וְהַנִּיחַ לוֹ מָקוֹם לְטַעוֹת וּלְחִשּׁוֹב שְׁבֵאֲמַת "כּוֹחִי וְעוֹצֵם יְדֵי עֲשֵׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה". בִּזֶּה תִּבְחֹן חֲכַמַּת הָאָדָם. זֹאת לְמַדְנוּ מֵהָאֲבָנִים שֶׁשֶׁם יַעֲקֹב אֲבִינוּ מִתַּחַת לִמְרָאשׁוֹתָיו הַפְּעוּלָה הַטַּבְעִית שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה אֵין בָּהּ כְּמַעַט שׁוֹם תּוֹעֵלֶת. כָּל מַה שֶׁנַּעֲשֶׂה עִם הָאָדָם הוּא בְּדֶרֶךְ נִסְ. וְהַצִּלַּחַת יַעֲקֹב הִיָּתָה מֵאֵת ה', וְכָל מַה שֶׁעֲשֵׂה יַעֲקֹב בֵּין בַּעֲנִין הָאֲבָנִים וְהֵן הַמִּקְלּוֹת לֹא עֲשֵׂה אֵלָּא כְּדִי לְמַעַט אֶת הַנִּסְ. וְאִנְשֵׁי כִנְסַת הַגְּדוּלָּה הִבִּינוּ עֲנִין הָאֲבָנִים וְהֵן בְּמִקְלּוֹת זֶה וְתִקְנוּ לֹמֹר: "וְעַל נִיִּסֶיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ". *ספר "לקח טוב"*

וַיַּחֲלֵם וַהֲנֵה סֵלָם מִצֵּב אֶרְצָה וְרָאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשְּׁמִימָה וַהֲנֵה מִלְּאָכִי אֱלֹהִים עֲלִים וַיִּרְדִּים בּוֹ (כח. יב)
 מהו המסר בסולם זה, שהמלאכים עולים ויורדים בו? אומר על כך הכתב סופר: נראה לי, כי האדם פרא אדם יולד, ויש בידו להשלים נפשו, הולך ממדרגה למדרגה עד שמגביה עצמו יותר ממלאכי השרת והיינו: "סֵלָם מִצֵּב אֶרְצָה", זהו האדם שתחילתו מוצב ארצה, "וְרָאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשְּׁמִימָה", "וַהֲנֵה מִלְּאָכִי אֱלֹהִים עֲלִים וַיִּרְדִּים בּוֹ", תחילתו הם גבוהים ממנו ועולים במעלה עליו, ולבסוף יורדים בו, הם במדרגה למטה ממנו. כלומר, ראיית הסולם היא מסר, כמה יכול אדם לפתח את עצמו: בתחילת דרכו, הוא "מִצֵּב אֶרְצָה", והמלאכים נמצאים מעליו; אך הכוח בידי כל אדם לעלות מעלה ולהגיע השמימה, עד שתהיה דרגתו מעל למלאכים, אשר יורדים בסולם ביחס אליו.

וַיִּיקֶץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֵּאמֶר אֲכֹן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה.... וַיֵּאמֶר מַה נִּזְרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים (כח. טז.)
 כותב על כך השפת אמת, שכאן מדגישה התורה את שבח יעקב, שבמקום להתגאות בלבו כשמקיץ משנתו,

וְתֹאמַר הַפֶּעַם אֲוֶדָה אֶת ה' (כט. לה)

ידועים דברי חז"ל במדרש (בראשית רבה, פרשה עא), המקשרים בין הודיה זו של לאה, לבין הודאת יהודה, שהודה בטעותו ואמר על תמר "צדקה ממני" (בפרשת וישב, לח, כו). ובלשון המדרש: לאה תפסה פלך הודיה ועמדו הימנה בעלי הודיה: יהודה... "ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני"; דוד, אמר (תהלים קלו) "הודו לה' כי טוב"; דניאל, אמר (דניאל ב) "לך אלה אבהתי מהודא ומשבח אנה". ותמהו על כך רבים, הרי אין קשר בין הדברים, כי ה"הודאה" של לאה להקב"ה היא הודאה מלשון תודה, ואילו ה"הודאה" של יהודה בכך שתמר צדקה ממנו אינה כלל מלשון תודה, אלא עניינה הכרה בצדקת האחר, בכך שאני איני צודק, וכיצד בכלל המדרש מקשר בין שני סוגי ה"הודאות" הללו? נאמרו על כך כמה תשובות, ונביא את תשובת האבני נזר המסביר כך: ביסוד הדברים, ה"הודאה" של הודאה להקב"ה וה"הודאה" של הכרה בצדקת האחר, אינם דברים שונים אלא נגזרים מאותו מקום (ולא לחינם הם באותו שורש). כי גם התודה להקב"ה, שורשה ועניינה הוא בכך שאדם מבין שמה שניתן לו אינו "מגיע לו", אלא ניתן לו כחסד, כמתנה שאינו "זכאי" לה, כי אדם המקבל את המגיע לו בעד מעשיו, אינו צריך להודות, הוא בסך הכול קיבל את המגיע לו. ונמצא, שיש קשר בין שני סוגי ה"הודאה", כי גם ה"הודאה" שהיא מלשון תודה, שורשה בהכרת האדם בחסרונו בהשוואה לטוב שהוא מקבל.

האבני נזר

הִבֵּה לִי בָנִים וְאִם אֵין מִתָּה אָנֹכִי. וַיִּחַר אֵף יַעֲקֹב בְּרַחֵל (ל.א.ב)

יש להבין, מה משמעות הביטוי הקיצוני של רחל, "וְאִם אֵין מִתָּה אָנֹכִי"? ועוד צריך ביאור פשר כעסו של יעקב, ומדוע חרה אפו בעקבות דברי רחל? וכך יש לפרש: רחל מבחינתה ראתה את עיקר ייעוד האשה בהולדת ילדים כפי שנאמר בפרשת בראשית "וַיִּקְרָא אֱדָם אֶת שְׁם אִשְׁתּוֹ חוּהַ כִּי הִיא הָיְתָה אִם כָּל חַי" ובכך ראתה רחל את תכליתה המרכזית של האשה, ולכן אמרה "וְאִם אֵין מִתָּה אָנֹכִי", כלומר, אם אין לי ילדים, אין תכלית לחיי. השקפה זו של רחל הכעיסה את יעקב, ומכאן בא חרון האף המתואר כאן בפסוק: יעקב סבר, שההשקפה כאילו אשה שאין לה ילדים איבדה חלילה את עיקר תכליתה, מוטעית מיסודה, שכן לכל אדם, אשה כאיש, יש תכלית עצמית גם ללא קשר לאפשרות להוליד; ואמנם נכון שבפרשת בראשית נקראה האשה "חוה" על שם היותה "אם כל חי", אך אין לשכוח שנקראה גם "אשה", ללמדך שבדיוק כמו האיש, יש לאשה תכלית עצמית, ורחל שוגה כשהיא רואה את התכלית המרכזית של האשה כמי שמאפשר את המשך מעגל החיים.

ר' יצחק עראמה בספרו "עקידת יצחק"

הלכה: הכנת הסעודות לשבת

יש אומרים שנכון לקנות כל צרכי שבת ביום שישי, כדי שתחול עליהם קדושת שבת. אולם בימי החורף הקצרים, כשיש לחוש שאם ימתין מלקנות צרכי שבת ביום שישי, לא ימצא כמה מצרכי שבת בשוק, יקדים לקנות מיום חמישי. ואין לקנות צרכי שבת קודם תפלת שחרית, ואם יש לחוש שאם ימתין מלקנות עד אחר התפלה, לא ישארו לו המצרכים הטובים, מותר שיקנה קודם התפלה, ויקרא קריאת שמע קודם שיקנה.

ספר "ילקוט יוסף" (שבת כרך א עמוד סט)

פתגם: טיפה אחת של חום שווה אלף דרשות של קרח
פתגם חסידי

חקירה: ברכת הנהנין

מצוה להודות לפני שנהנה מהמאכל, או הברכה מתירה את איסור מעילה (חקירות במסכת ברכות לו)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: קדשי קדשים

עשיר קמצן, שנתבקש על ידי רבי מאיר שפירא לתרום לטובת ישיבת חכמי לובלין, נענה ראשו בשלילה ופסק: אין לי. כך? זקף רבי מאיר גבות עיניו בפתיעה, לא ידעתי כלל ועיקר, שאתה הנך "קדשי קדשים". נשא הלה עינים תמהות ונבוכות. מיד הסביר לו רבי מאיר ואמר: מצינו במסכת חולין: ישראל קדושים הם, יש שרוצה ליתן ואין לו, ויש שיש לו ואינו רוצה. ואם אלה קדושים הם, הרי אתה, שאינך רוצה וגם אין לך, הנך קדשי קדשים.

ספר "חד וחלק" חלק א'

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה: יוסף דוד בן ליאל, ברוך יואל שמעון ישראל בן פנינה, ראובן ישי בן מרצדס, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, פטריק יהודה בן גלדיס קאמונה, אברהם רפאל בן רבקה, מאיר חיים בן גבי זוויירה, ראובן בן איזא, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, מרים בת עזיזא, סנדרין אסתר בת מרים, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, ישראל יצחק בן ציפורה, עמנואל בן סוזן אזיזה. שלום בית: גיולה חיה בת סופי לבנה ואילן יהודה יצחק בן סנדרה סולאנג'. זיווג הגון: שרה זסוזן אנדרה בת דומיניק רבקה, יוני מאיר משה בן אסתר, אילן אלי אהרן בן אסתר, קלואי אורה בת סופי לבנה, לולה לאה בת סופי לבנה, לאה בת רבקה, אלודי רחל מלכה בת חשמה, יוסף גבריאל בן רבקה, מרים בת רבקה. הצלחה רבה בכל: נאור דוד בן יעל דינה, ליטל בת יעל דינה, לחנה בת אסתר וליגונת מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזל לאוני. לעילוי נשמת: ראובן בן חנינה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן משה, מסעודה בת בלח, גיא יונה בן לאה, יוסף בן מייכה. מורים משה בן מרי מרים. אליהו בן מרים, ניסים חי הוברט בן ג'ולי, ליליאן רוזה בת אוטה נ'מה, דוד בן מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה. אפרת רחל בת אסתר, כוכבה, אברהם בן אליעזר, מלכה אנרייט מרוזקה, אנדרה סעיד בן פורטונה מסעודה, קרול מזל אדסה בת גבי זרגונה, אברהם בן אסתר, יהודה יוסף בן רחל.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
כלל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr